

Сергєєва Г. А.,
*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського
м. Харків, Україна*

УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КУРС ПРОФЕСІЙНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА В РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Одним з важливих питань, які протягом останніх десятиліть є предметом занепокоєння та знаходяться в полі зору державних інституцій України, які уповноважені здійснювати регулювання освітньої сфери, науковців та викладачів університетів, є проблема якості освіти. Для України це питання є особливо важливим в аспекті процесу євроінтеграції, оскільки здобувачі вищої освіти, майбутні фахівці, повинні бути конкурентноздатними на загальноєвропейському ринку праці, а університети, в свою чергу, на європейському ринку освітніх послуг. Отже, рівень освіти повинен відповідати міжнародним освітнім стандартам. Це, в тому числі, стосується і питань, пов'язаних з підвищенням рівня володіння мовами ЄС та, безперечно, англійською мовою, як основною мовою спілкування між фахівцями в міжнародному контексті.

Слід зазначити, що в європейських країнах приділяють велику увагу питанню володіння іноземними мовами, зокрема й професійно-орієнтованому вивченню іноземних мов у закладах вищої освіти. Європейські дослідники, як зазначає дослідниця Кузнецова О.Ю., працюють над розробкою «педагогічних моделей з урахуванням специфіки іншомовного спілкування у різних професійних сферах» [1, с. 79].

Ще одним важливим чинником впливу на освітню сферу в період глобалізації, який, вважаємо, заслуговує на увагу, є динамічний розвиток системи знань, які дуже швидко оновлюються. Це стосується, зокрема, і сфери мовної освіти, мовних знань та мовленнєвих навичок, які повинні отримати студенти при вивченні іноземної мови в межах університетського курсу, як майбутні фахівці в певній професійній сфері. У цьому питанні, на наш погляд, є два важливих аспекти, одним з яких є створення умов для якісного оволодіння фаховою іноземною мовою в межах університетського курсу. Інший аспект полягає в необхідності постійної актуалізації отриманих знань та навичок протягом професійного життя. Ефективне вирішення даної проблеми, вважаємо,

може бути знайдене в межах концепції навчання впродовж життя, зокрема з застосуванням неформальних видів освіти.

У зв'язку з цим зауважимо, що тематика досліджень в галузі викладання іноземних мов та власний практичний досвід роботи в закладах вищої освіти засвідчує наявність тенденції до радикальної зміни підходів до викладання та вивчення іноземної мови. Одним із проявів цієї тенденції є актуалізація питання задіяння неформальних форм та методів освіти, їх інтеграції в навчальний процес в університеті, а також в межах післядипломної самоосвіти з метою постійного самовдосконалення та професійного розвитку.

Отже, в системі вищої освіти України відбуваються зміни, пов'язані зі зміною ставлення до неформальних видів навчання, що, не в останню чергу, зумовлено впливом процесу євроінтеграції. На європейському рівні, як відомо, питання вивчення іноземних мов регламентуються офіційними документами, які встановлюють певні вимоги до рівня розвитку умінь і навичок іншомовної комунікації [2]. І Україна, хоча поки тільки йде шляхом євроінтеграції і не є членом ЄС, спирається на ці документи. Вітчизняна система освіти є частиною спільного європейського освітнього простору, зокрема в межах Болонського процесу, який забезпечує імплементацію Європейських освітніх стандартів та закріплює принцип навчання протягом життя.

З одного боку, неформальна освіта, яка раніше існувала паралельно з формальною, поступово стає важливою складовою останньої. Зокрема, індивідуальні освітні потреби здобувачів, які раніше могли бути реалізовані винятково за межами системи вищої освіти, наприклад на мовних курсах, сьогодні певною мірою забезпечуються за рахунок вибіркових дисциплін. А отже, відбувається формалізація неформальних видів освіти, що забезпечує можливість реалізувати принципи індивідуалізації та активного навчання в університеті. З іншого боку, заклади вищої освіти отримали право встановлювати в своїх внутрішніх документах можливість офіційного визнання результатів навчання, які були отримані поза межами системи вищої освіти, тобто в межах неформальної освіти. Зокрема це може бути визнання міжнародних сертифікатів про складання іспитів, які підтверджують рівень володіння іноземною мовою за загальноєвропейською шкалою CEFR. Прикладом поєднання формальної та неформальної освіти, певною мірою, може бути навчання за програмами обміну, такими як Еразмус плус.

Неформальна освіта також забезпечує безперервність навчання, постійне оновлення знань та навичок, необхідних для успішної кар'єри в певній професійній сфері, або ж у випадку зміни спеціалізації чи сфери професійної діяльності, що в сучасному світі є необхідністю, яка часто виникає впродовж життя. Саме цим зумовлено виникнення концепції навчання впродовж життя, саме ці аспекти, як зазначають

дослідники, «наштовхують на те, що вивчення мов має сприяти формуванню здатності і бажання адаптуватися до вимог комунікативних ситуацій, що виникають, і орієнтувати молодь на вивчення мов впродовж життя» [1, с. 79]. Отже, важливим аспектом для реалізації концепції навчання впродовж життя в контексті неформальної освіти, який пов'язує її з формальною освітою і є виявом безперервності навчання, є те, що саме в межах вивчення університетського курсу іноземної мови формуються навички самостійного оволодіння мовою.

Таким чином, результатом вивчення іноземної мови в системі формальної освіти є не тільки володіння мовою на певному визначеному рівні. Важливо також навчити студентів тому, як вчити мову. Студенти повинні отримати певні важливі, базові знання про особливості процесу оволодіння мовою, а також навички та вміння автономного навчання. Для цього студента треба навчити бути активним учасником освітнього процесу, а не об'єктом чи стороннім спостерігачем, що є одним із завдань, які повинен ставити перед собою викладач.

Одним із видів самоосвіти для самовдосконалення в межах неформальної освіти, у тому числі і вивчення іноземних мов для спеціальних цілей, можуть бути сертифіковані курси на цифрових платформах, таких як, наприклад, EdEra та Prometheus. Однак, можливості для отримання знань в межах неформальної освіти, спрямовані як на реалізацію індивідуальних потреб здобувачів вищої освіти, так і фахівців, які зацікавлені в подальшому професійному розвитку, можна створювати і в самих закладах вищої освіти. Наведемо тут приклад, заснований на особистому досвіді реалізації такого проєкту, в межах якого викладачами кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого було розроблено сертифікований навчальний курс «Електронний курс підвищення професійних компетентностей “Basics of Legal Writing”» (2023). Цей курс, який розміщений на платформі Науково-освітнього Центру професійного розвитку НЮУ з платним доступом, розрахований як на студентів університету, які зацікавлені в розширенні знань, отримання яких передбачено в межах курсу професійної іноземної мови в системі формальної освіти, тобто відповідно до навчальної програми дисципліни, так і на фахівців, які хочуть підвищити свою іншомовну компетентність.

Отже, обидва види освіти, формальна та неформальна, є важливими складниками траєкторії безперервної освіти в межах європейської концепції навчання впродовж життя. Вони можуть органічно доповнюватись один одним, відбуваючись як паралельно, так і послідовно. При цьому існує безліч варіантів їх поєднання, реалізація яких багато в чому залежить від рівня кваліфікації викладача, якщо мова йде про навчальний процес в межах університетського курсу, та від рівня

усвідомлення адміністрацією закладу вищої освіти важливості впровадження різних варіантів неформальної освіти в навчальних процес, спрямованих на підвищення мотивації та рівня володіння студентами іноземною мовою. Важливою є також підготовка майбутнього фахівця до подальшого процесу самоосвіти та професійного самовдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Проблеми лінгвістики та іншомовної дидактики: теорія, методологія, практика : монографія / В. П. Сімонок, О. Ю. Кузнецова, Л. О. Голубничка та ін. Харків, 2018. 252 с.

2. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) Approves by the Ministerial Conference in Yerevan, 14–15 May 2015. URL: [http:// www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidlines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf](http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidlines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-502-3-96>

Харченко О. А.,

аспірант кафедри публічного управління, туризму та готельно-ресторанної справи

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Регіональна політика України пройшла складний шлях від централізованого управління до децентралізаційних реформ, спрямованих на зменшення територіальних диспропорцій. Історичні передумови, такі як колоніальне минуле та планова економіка радянської доби, заклали фундаментальні регіональні нерівності. В умовах незалежності держава зіткнулася з труднощами у формуванні ефективної політики регіонального розвитку через економічні кризи, адміністративну інерцію та обмежені фінансові ресурси [5].

На сучасному етапі європейська інтеграція висуває нові вимоги до регіональної політики, включаючи необхідність відповідності стандартам ЄС, посилення місцевого самоврядування та активне залучення міжнародної допомоги. Основними викликами залишаються нерівномірний економічний розвиток регіонів, міграційні процеси, наслідки